

נתיב מורים שותפי פיתוח בהיסטוריה

מתווה הפעלה לשנה"ל תשפ"ו-תשפ"ז

רקע: נתיב מורים שותפי פיתוח (נש"ף) הינו מסלול לימודים ייחודי שפותח באגף א' לפיתוח פדגוגי במזכירות הפדגוגית בשיתוף עם אגף א' חינוך על יסודי במינהל הפדגוגי. מסלול זה מזמין את בתי הספר וצוותי ההוראה שמעוניינים בכך לעצב תוכנית לימודים לבגרות המשקפת את רוחו וערכיו של בית הספר ומותאמת לתוכנית הלימודים של המקצוע. בהיסטוריה הנתיב הזה מאפשר למורים לפתח ולהוביל דרכי הוראה, למידה והערכה חדשות ומגוונות המבוססות על העמקה, חשיבה היסטורית מסדר גבוה ולמידה בדרך חקר.

לנתיב שותפי הפיתוח יוכלו להצטרף מורים המבקשים להביא ליישום בהוראה ובהערכה כיוונים פדגוגיים חדשים ויצירתיים במסגרת המרחב האוטונומי שהתוכנית מאפשרת.

להלן יפורטו עיקרי מתווה ההוראה וההערכה במסגרת נתיב מורים שותפי פיתוח:

מאפיינים פדגוגיים: ההוראה והלמידה בנש"ף מבוססות על שילוב של העמקה בנושאי תוכן נבחרים בתחום הדעת, הקניית מיומנויות ואסטרטגיות חשיבה כלליות ודיסציפלינריות, ועל פיתוח כישורי למידה עצמאית וחשיבה יצירתית וביקורתית. כדי לאפשר הוראה ולמידה של כיוונים פדגוגיים אלו, כולל נתיב שותפי פיתוח שני היבטים מרכזיים:

- צמצום היקפי התוכן הנלמד כדי לאפשר תהליכי למידה עצמאית של גילוי, חקר והבניית הידע בפרקים הנלמדים.
 - אוטונומיה פדגוגית למורים בבניית מתווה ההערכה ומטלות ההערכה המעצבת והמסכמת, כך שיקדמו את תהליכי הלמידה בכיתה ויעריכו אותם.
- הנתיב מבוסס על פיתוח יכולתו של הלומד לאתר ולהעריך ידע בתחום הדעת; לזהות ולהגדיר סוגיות ושאלות רלבנטיות המקדמות לימוד וחקר נוספים; להבנות ולהציג ידע בצורה עצמאית ממקורות מידע שונים, תוך שימוש באסטרטגיות חשיבה ובאוריינות היסטורית; לגבש באופן עצמאי מסקנות ועמדות, לבסס אותן ולהגן עליהן.

דגשים מנהליים:

- בתי ספר המבקשים להצטרף לנתיב שותפי פיתוח יירשמו תחילה במערכת הרישום של משרד החינוך כדי לקבל אישור מנהלי להצטרפות. לאחר האישור המנהלי יחל תהליך האישור הפדגוגי מול הפיקוח על הוראת ההיסטוריה.
 - מורים המבקשים ללמד בנתיב שותפי הפיתוח ולא לימדו בשנים קודמות בתוכניות ממירות הבגרות יצטרכו לעמוד בתנאי הסף:
 - א. תואר/הסמכה להוראה בתחום הדעת.
 - ב. ניסיון הוראה של לפחות שלוש שנים בתחום הדעת.
 - ג. רצון והסכמה של המורה להיות שותף להליך המתמשך של פיתוח מקצועי (הדרכה והשתלמויות).
- האישור להוראה בנתיב הינו פרסונלי. מורה שאינו עומד בתנאי הסף, גם אם בית ספרו קיבל אישור להצטרף לנתיב, לא יוכל ללמד בו ולדווח ציונים לתלמידיו.**

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

- לצורך אישור פדגוגי להצטרפות לנתיב שותפי פיתוח יש לשלוח למדריך האחראי על הנתיב תוכנית לימודים מלאה ומפורטת וכן את פרטי המורים העתידיים ללמד בנתיב, את הכיתות המיועדות להצטרף לנתיב ואת פריסת השעות הצפויה. בנוסף, יש לשלוח את מטלות ההערכה הצפויות, כולל מחוונים. בתי ספר המצטרפים לנתיב ישלחו הצעה לשתי מטלות ההערכה הראשונות.
- שעות ההוראה: המינימום הנדרש ללימודי היסטוריה בחטיבה העליונה הוא 6 ש"ש. לאור הדרישה להוראה מעמיקה ועתירת חשיבה וללמידה והערכה מבוססות חקר, מומלץ להקדיש להוראה בנתיב שותפי פיתוח בהיסטוריה לפחות 7 ש"ש. **בתי ספר המבקשים לבצע במסגרת הלמידה וההערכה עבודות חקר או מטלות חקר רחבות כגון למ"פ ולעמוד בשאר תנאי הנתיב לא יוכלו לבצע זאת בהיקף פחות מזה של 7 ש"ש.**
- תוכנית הלימודים תכלול התייחסות לתכני הלימוד, אופני הלמידה, ההוראה וההערכה שיופעלו, מיומנויות חשיבה ולמידה ותכנון מפורט של מהלך ההוראה וההערכה. את תוכנית הלימודים יש להגיש לאישור על גבי מסמך ייעודי (ראו נספח א' וכן תבנית לבניית התוכנית, כולל הסברים והדגמה בקישור הזה).
- לפחות אחת ממטלות ההערכה בכל פרק לימוד מרכזי במתווי ההערכה השונים (ראו פירוט בהמשך) תהיה מתוקפת באמצעות אישור מוקדם של המטלה ומחווה ההערכה שלה על ידי המדריך או מי שימונה לכך מטעם המפמ"ר.
- את תוצרי מטלות ההערכה המרכזיות (המתוקפות והלא מתוקפות) יש לתעד, לשמור ולהעמיד לצורך בדיקה מדגמית ככל שיידרש מצד הפיקוח על הוראת תחום הדעת.
- הן לצורך הצטרפות לנתיב והן בכדי להמשיך וללמד בו, תהיה חובת השתתפות בהשתלמויות של פיתוח מקצועי גנרי ודיסציפלינרי. דרישות הפיתוח המקצועי יותאמו לכל מורה בהתאם לניסיונו, ידיעותיו, הכשרות פיתוח מקצועי קודם וצרכיו הפדגוגיים.
- **בתי ספר שכבר מלמדים בנתיב נדרשים לאשר מחדש מול משרד החינוך את תוכניות הלימוד, מתווה ההערכה ומטלותיה והמורים המלמדים בנתיב בכל שנתיים, גם אם לא חל שינוי באף אחד מהנ"ל. זהו תנאי הכרחי להמשך ההוראה בנתיב.**
- **במידה וחל שינוי בתוכנית הלימודים, במטלות, בפרטי המורים המלמדים או בהקצאת השעות ופריסת הלמידה במהלך שנת הלימודים או במעבר בין שנה לשנה, יש לאשר שינוי זה מול הפיקוח על תחום הדעת. שינוי שלא יאושר עשוי להוביל לביטול השתתפות בית הספר בנתיב.**
- **בתי ספר המבקשים להצטרף לנתיב ואשר קיבלו את האישור הראשוני ממשרד החינוך יגישו את תוכנית הלימודים המלאה וכן דוגמה למטלת הערכה צפויה עד לתאריך 30.6 (בשנה"ל תשפ"ה נאפשר הארכה עד לתאריך 15.7). אין להתחיל ללמד במסגרת נש"ף ללא אישור פדגוגי מהפיקוח.**
- יש לעמוד בקשר מתמיד עם המדריך המלווה ולעקוב אחר הנחיות המשרד בכל הנוגע לאישור ציונים ודיווחים. בית ספר שלא יקבל אישור לא יוכל לדווח ציוני בגרות לתלמידיו.
- **תכני הלימוד**: כאמור, הרצון ליצור תהליכי הוראה, למידה והערכה מבוססי העמקה, חשיבה וחקר מחייבים צמצום של היקף תכני הלימוד במסגרת לימודי היסוד. הבחירה בפרקי הלימוד לתוכנית הלימודים הבית ספרית תעשה מתוך תוכנית הלימודים בהיסטוריה.
- הבחירה בפרקי ההוראה בתוכנית הלימודים מבוססת על חלוקת התוכנית לשלושה פרקים מרכזיים ואשר בכל אחד מהם יש לבחור את פרקי הלימוד וההעמקה כדלקמן:

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

1. **הלאומיות והציונות עד 1920:** יש להגדיר יסוד מארגן ולבחור חמישה נושאים ללמידה מעמיקה, לפחות אחד מהם עוסק בלאומיות באירופה במאה ה-19. נושאים נוספים מתוכנית הלימודים ניתן ללמד כפרקי גישור או לא ללמד כלל.
 2. **טוטליטריות, מלחמת העולם השנייה והשואה:** יש להגדיר יסוד מארגן ולבחור חמישה נושאים ללמידה מעמיקה. שאר הנושאים יילמדו כגישור או שלא יילמדו כלל.
 3. **בונים מדינה במזה"ת:** יש לבחור יסוד מארגן ושישה נושאים ללמידה מעמיקה (שלושה בפרק המאבק להקמת מדינה ושלושה בפרק העוסק בסוגיות בתולדות מדינת ישראל). שאר הנושאים יילמדו כגישור או שלא יילמדו כלל.
- בכל הפרקים יש להקפיד על בחירה מאוזנת שתבטא פריסה ראויה של נושאי הלימוד.
- פריסת נושאי הלימוד לאורך התקופה: ההחלטה מתי ללמד כל אחד משלושת הנושאים הגדולים ובאיזה סדר נתונה לשיקול דעתו של ביה"ס, ובלבד שתימשך על פני שלושה סמסטרים לפחות.
- [קישור לטבלת נושאי הלימוד ואפשרויות הבחירה לצורך בניית תוכנית הלימודים ניתן למצוא כאן.](#)

דרכי ההערכה: נתיב שותפי פיתוח בהיסטוריה מציע מספר מתווי הערכה. המשותף להם הוא בהדגשת היבטי למידת החקר בהערכה והאפשרות לבנות את מטלות ההערכה ברמות חקר שונות ומתרחבות לאורך תהליך הלמידה.

מתווה תלקיט החקר

סה"כ יש לבצע כ-7 מטלות הערכה לפחות
חלוקת האחוזים בין מטלות ההערכה בכל פרק נתונה לשיקול הדעת של בית הספר בכפוף לאישור הפיקוח.¹

נושא	מטלה	משקל	הערות
לאומיות וציונות	שתי מטלות חקר	סה"כ 30%	יש לבחור את המטלה ברמת החקר הגבוהה יותר הדורשת יותר רכיבי חקר לביצועה ולתת לה את המשקל הרב יותר מבין השתיים.
טוטליטריות, מלחמת העולם השנייה ושואה	2-3 מטלות חקר	40%-30% (בהתאם למספר המטלות)	יש לבחור את המטלה ברמת החקר הגבוהה יותר הדורשת יותר רכיבי חקר לביצועה ולתת לה את המשקל הרב יותר מבין השתיים/שלוש. מטלה זו חייבת באישור מדריך
בונים מדינה במזה"ת	2-3 מטלות חקר	40%-30% (בהתאם למספר המטלות)	יש לבחור את המטלה ברמת החקר הגבוהה יותר הדורשת יותר רכיבי חקר לביצועה ולתת לה את המשקל הרב יותר מבין השתיים. מטלה זו חייבת באישור מדריך

¹ רכיב התלמידאות לאורך תקופת הלמידה אמור להיות רכיב במחווה ההערכה של המטלות, אין מקום לרכיב תלמידאות בחישוב הציון הסופי.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

מתווה עבודת חקר מצומצמת

המרת מטלות הערכה בפרק טוט' ושואה או בפרק בונים מדינה בכתיבה של עבודת חקר מצומצמת.

מתווה למ"פ (PBL)

המרת מטלות ההערכה של תלקיט החקר באחד או שניים מפרקי הלימוד המרכזיים בהערכת למ"פ.

בית הספר המבקש ליצור מתווה הערכה ייחודי ושונה מהמוצע כאן ובכל שאלה אחרת על מסלול החקר
בנתיב שותפי פיתוח יש לפנות אל:

יובל קוברסקי ykovarsky@gmail.com
0544-271329

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

נספח א: תבנית תכנית לימודים במסלול החקר בנתיב שותפי פיתוח, היסטוריה ממלכתי

מידע כללי

בית ספר: _____ סמל מוסד: _____

מתווה הערכה: (עבודה/תלקיט/למ"פ): _____

כיתות בתוכנית: _____ פריסת השעות לפי שכבות: _____

מורים המלמדים בנתיב:

שם	כתובת דוא"ל	ותק	השכלה רלוונטית

הטבלה שלהלן מהווה בסיס לתוכניות הלימודים ולהמשך הליווי וההדרכה. יש למלא אותה ע"פ ההנחיות וההסברים.

על בסיס טבלה זו תאושר התוכנית הבית ספרית.

את מספר המטלות הנדרשות והסברים על מתווה ההערכה תמצאו במסמכים שנשלחו אליכם.

יש למלא טבלה נפרדת עבור כל אחד משלושת פרקי הלימוד המרכזיים (לאומיות וציונות; טוטליטריות ושואה; המאבק להקמת מדינת ישראל וסוגיות מרכזיות בתולדותיה).

במידה וישנם שני מתווי הוראה והערכה שונים בבית הספר ו/או שמורים שונים מלמדים תכנים שונים, יש לשלוח פירוט תוכניות בהתאם.

***מטבע הדברים צפויים שינויים ועדכונים בתוכנית הבית ספרית בהתאם לנסיבות המשתנות ותהליכי למידה של הצוות.**

פרק הלימוד: _____ פרק הזמן בו ילמד: _____

יסוד מארגן לבחירת נושאי הלימוד בפרק: _____

נושאי הלימוד מתוכנית הלימודים ומשך הזמן שיוקדש לו	תכנים וסוגיות מרכזיות שילמדו בנושא זה.	אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה ומיומנויות חקר שישולבו בהוראה	אמצעי הוראה ולמידה ודרכי הוראה צפויות	מטלות הערכה צפויות במהלך או בסיכום לימד הנושא